

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันแก่สาธารณชนให้มั่นใจว่าสถาบันสามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555: 94) อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายนั้น บุคลากรทุกคนในองค์กรถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ ถ้าบุคลากรในองค์กรใดมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงตระหนักว่าการประกันคุณภาพการศึกษาคือภารกิจประจำของทุกคนที่ต้องร่วมมือกันทำอย่างต่อเนื่อง องค์กรนั้นย่อมบรรลุเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ขณะที่ถ้าองค์กรใดบุคลากรไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพ ไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา องค์กรนั้นย่อมไม่สามารถทำให้เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษابรรลุผลได้ ดังนั้นความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

มหาวิทยาลัยพายัพเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งซึ่งตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในส่วนของเตรียมความพร้อมของบุคลากรทุกระดับ ทุกหน่วยงานให้สามารถดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง ผ่านวิธีการดำเนินงานที่หลากหลาย อาทิ การจัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรมให้ความรู้ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้(KM) การเผยแพร่ความรู้ผ่านบอร์ดความรู้ เว็บไซต์ และQA Newsletter เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการติดตามการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า มีบางหน่วยงานที่สามารถดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จดังกล่าวได้ ดังนั้นเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนในการวางแนวทางเพื่อพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละคณะ/วิชา และหน่วยงาน คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกัน

คุณภาพการศึกษา รวมถึงศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยพายัพ ทั้งในส่วนของบุคลากรที่สังกัดคณะวิชา/วิทยาลัย และบุคลากรที่สังกัดหน่วยงานสนับสนุน โดยในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยเน้นอธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุของความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) ที่ถือว่าเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในสายพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติและเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยที่เหมาะสมที่สุดในขณะนี้เกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ (Magnusson; & Endler, 1976; Tett; & Burnett, 2003; ควงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) โดยได้ศึกษาตัวแปรที่สำคัญที่พบว่ามีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคณะวิชา/วิทยาลัย หน่วยงาน และมหาวิทยาลัยพายัพ ในการนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่ควรส่งเสริมและพัฒนาเพื่อช่วยยกระดับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมั่นใจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับของการได้รับการสนับสนุนจากองค์กร ความรู้ เจตคติ และความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามตัวแปรชีวิตสังคมหลัง
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกเป็นบุคลากรสังกัดคณะวิชา/วิทยาลัย และบุคลากรสังกัดหน่วยงานสนับสนุน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของมหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 924 คน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ บุคลากรคณะวิชา/วิทยาลัย จำนวน 464 คน และกลุ่มที่สอง คือ บุคลากรสังกัดหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 460 คน (ข้อมูลจากสำนักทรัพยากรบุคคลมหาวิทยาลัยพายัพ ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555)

ตัวแปรที่ทำการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. ทำให้ทราบระดับของการได้รับการสนับสนุนจากองค์กร ความรู้ เจตคติ และความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามคณะวิชา/หน่วยงาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนเพื่อที่จะส่งเสริมหรือพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยพายัพ และแต่ละคณะวิชา/หน่วยงานได้อย่างเหมาะสม
2. ทำให้ทราบปัจจัยเชิงสาเหตุของความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาถึงตัวแปรสำคัญที่ควรส่งเสริมและพัฒนาเพื่อช่วยให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยพายัพ มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ทำให้ทราบกลุ่มที่สมควรได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วน ซึ่งน่าจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อคณะวิชา/หน่วยงานในการวางแผนทางเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างทันที่

1.5 นิยามศัพท์

โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ หมายถึง การอธิบายปรากฏการณ์หนึ่งๆ จากแนวคิดหรือทฤษฎี โดยมีการกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุและตัวแปรที่เป็นผลและมีการระบุความเกี่ยวข้องต่างๆ อย่างชัดเจน

ความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่บุคลากรมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะวิชา/วิทยาลัย/หน่วยงาน และมหาวิทยาลัย จำแนกเป็น ความพร้อมด้านการวางแผน ความพร้อมด้านการดำเนินงาน ความพร้อมด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และความพร้อมด้านการปรับปรุงระบบ โดย

ความพร้อมด้านการวางแผนหมายถึงการที่บุคคลพร้อมที่จะใช้ความสามารถอย่างอิสระในการร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดของตนกับบุคคลอื่นในการวางแผนการดำเนินงานตามพันธกิจอุดมศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ และสามารถกำหนดเป้าหมายวิธีการดำเนินงานสอดคล้องกับตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

ความพร้อมด้านการดำเนินงานหมายถึงการที่บุคคลพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพศึกษาลงมือปฏิบัติตามคู่มือและนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาขององค์กรเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานตามภารกิจของตนเองและเขียนรายงานผลการดำเนินงานประจำปีรวมทั้งสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของตนเองและหน่วยงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

ความพร้อมด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน หมายถึง การที่บุคคลพร้อมที่จะร่วมแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของตนในการกำหนดรูปแบบและเกณฑ์การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่หน่วยงานปฏิบัติในรอบปี มีโอกาสเข้าร่วมประชุม เสวนา อภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังผลการตรวจสอบคุณภาพตามแนวทางและวิธีการของข้อกำหนดการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของมหาวิทยาลัย

ความพร้อมด้านการปรับปรุงระบบ หมายถึง การที่บุคคลพร้อมที่จะเข้าร่วมวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนความรู้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งศึกษาหาองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการอบรม/สัมมนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของระบบงานให้ดียิ่งขึ้น

การได้รับการสนับสนุนจากองค์กร หมายถึง ระดับที่บุคคลได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่างๆ จากมหาวิทยาลัย/คณะวิชา/วิทยาลัย/หน่วยงาน ที่เอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์ เช่น การได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูล การได้รับการยอมรับ เป็นต้น การได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การได้รับข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น และการได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว

ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการจำและเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร รายละเอียดที่สำคัญต่างๆ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

เจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่บุคคลมีการรับรู้การคิดเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับประโยชน์ของระบบประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแนวโน้มของการกระทำตามความรู้สึกที่มีต่อการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านแนวโน้มของการแสดงออก

บุคลากร มหาวิทยาลัยพายัพ หมายถึง อาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีสัญญาจ้างกับมหาวิทยาลัย พายัพ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบตามพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา จำแนกเป็น บุคลากร สังกัดคณะวิชา/วิทยาลัย และบุคลากรสังกัดหน่วยงานสนับสนุน

ตัวแปรแฝง หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยมิได้ทำการวัด โดยตรงแต่เป็นตัวแปรที่เกิดจากผลรวมของตัวแปรสังเกตได้หลายตัว ในการเขียนแผนภาพ (Path diagram) นิยมใส่ตัวแปรแฝงในรูปวงกลม

ตัวแปรสังเกต หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยวัดหรือสังเกต โดยตรง ในการเขียนแผนภาพ (Path diagram) นิยมใส่ตัวแปรสังเกตในรูปสี่เหลี่ยม

ตัวแปรภายในแฝง หมายถึง ตัวแปรแฝงที่มีสาเหตุมาจากตัวแปรใน โมเดล ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ตัวแปรภายนอกแฝง หมายถึง ตัวแปรแฝงที่มีสาเหตุมาจากแหล่งอื่นๆ ภายนอก โมเดล ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กร และความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

สัมประสิทธิ์อิทธิพล หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต้นในหน่วยของคะแนนมาตรฐาน เมื่อตัวแปรอื่นๆ ในโมเดลคงที่

อิทธิพลทางตรง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรหนึ่งส่งผลกระทบต่อตัวแปรอีกตัวหนึ่งโดยตรง

อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรหนึ่งส่งผลกระทบต่อตัวแปรอีกตัวหนึ่งโดยผ่านตัวแปรต้นกลาง

อิทธิพลรวม หมายถึง ผลบวกของอิทธิพลทางตรงกับอิทธิพลทางอ้อม

ตัวแปรต้นกลาง หมายถึง ตัวแปรที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดอิทธิพลของตัวแปรต้นไปยังตัวแปรตาม

PAYAP UNIVERSITY